

Till Österåkers kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Plan- & Exploateringsenheten
184 86 Åkersberga

Remissvar angående förslag detaljplan för Västansjö

Undertecknad förening – Föreningen för Ljusterö Natur och Miljö – som av kommunen givits remissyttranderätt i februari 2009 vill härmed avlämna sina synpunkter på föreliggande förslag till detaljplan för Västansjö.

Ljusterös begynnande omvandling till en ny centralort i Österåker

Ljusterö är en ö med begränsad areal. Kulturlandskapet finns fläckvis bevarat på Ljusterö. Det finns fortfarande en dominans av det gamla odlingslandskapet i form av fält och åkerjord. Ön var till början på 1960-talet egen kommun. Då företrädde öns utveckling av personer med förståelse för skärgården och Ljusterös särskilda situation. Med kommunsammanslagningen med Österåker har helt nya personer utan egentlig kunskap om Ljusterö tagit över. ÖP 2006 markerar flera bevarandeområden på ön, som ska behållas för att inte helt förlora öns skärgårdskaraktär och orörda naturområden. Men i ÖP 2006 jämföras Ljusterö med hur likartade områden ska exploateras på fastlandet:

1.11 Ljusterö - Mellansjö

Utvecklingsförutsättningarna för centrala Ljusterö är i många avseenden likartade med glesbygdsområden på fastlandet. Väl studerade och avgränsade kompletteringar med ny bebyggelse bör stärka öns långsiktiga utveckling. Utvecklingsförutsättningarna för ett stråk tvärs över Norra Ljusterö från färjeläget via Mellansjö till Åsätra bör studeras i ett planprogram. I programmet bör förutsättningarna för en campingplats på ön prövas. Läget för en fast förbindelse till fastlandet liksom en ny väg från Lagnövägen till Ljusterövägen bör beaktas i planeringen. Vägen till Åsätra bör likaså förbättras. VA-frågan föreslås studerad i samband med planarbetet.

Berörda intressen: Området Mellansjö/Åsätra omfattar kulturmiljö av stort intresse. Dessutom ingår del av strövområde av kommunalt intresse.

Att bo på Ljusterö har hittills varit att söka sig bort från storstaden, industrilandskapet och biltrafiken. Det har varit att bo nära havs- och åkerlandskapet och skogen med hopp om möjligheter att få höra tystnaden och naturljuden för ökat välbefinnande.

Tiden ska hinna i fatt Ljusterö

Men som framgår av ÖP 2006 och planprogrammet för Mellansjö 2010 har Österåkers kommun målsättningen att göra stora delar av ön till nya lokala centra för bostäder, förskola, gruppboende, vårdcentral etc. Tiden ska hinna i fatt Ljusterö och ön ska förändras till nya förtortssamhällen som på fastlandet. Det fastställs i de kommunala planprogrammen att detta är att utveckla Ljusterö och ge ön ny status i paritet med Åkersberga.

Ett led i denna syn på utveckling av ön är att öka befolkningsunderlaget till ca 5000 hushåll mot idag ca 1700 hushåll och 11000 fritidsboende. Genomförandeprocessen ska ske etappvis men på kort sikt krävs ca 1000 ytterligare hushåll i Mellansjö. Dessa nya invånare och

Föreningen för Ljusterö Natur och Miljö

Box 17, 18403 Ljusterö

Mailadress: bevaraljustero@gmail.com

verksamheter ska ha säte kring Ljusterö torg efter Mellansjövägen /Ljusterövägen och garantera en året runt service liknande Åkersbergas och ej längre av bykaraktär.

Ur kommunens synvinkel borde en befolkningsökning av det nu på Ljusterö planerade förslagen ske på betydligt kortare avstånd från centralorten Åkersberga, där ju alla affärer och all samhällsservice finns centraliserad.

Miljökonsekvensutredning – ett ansvar gentemot öbefolkningen

Enligt den föreslagna detaljplanen för Västansjö räcker det med att muntligt bedöma om planförslagets genomförande kan anses innebära betydande miljöpåverkan enligt miljöbalken. Ljusterö som ingår i Österåkers kust- och skärgårdsområde är enligt 4 kap. miljöbalken ett skyddat riksintresse. Stadsarkitekt Lars Barrefelt hävdar tillsammans med exploatörens företrädare att planerad exploatering ej strider mot riksintresset och att ingen miljöpåverkan eller möjligen ringa miljöpåverkan föreligger. Lars Barrefelt avslår miljökonsekvensutredning med motiveringen att den ej behövs. Det är ett icke dokumenterat ställningstagande som kan få allvarliga konsekvenser för både kommunen och entreprenören visavi öbefolkningen.

I miljöbalkens 6 kapitel har institutet för miljökonsekvensbedömningar kraftigt byggts ut och miljökonsekvensbeskrivningens innehåll har reglerats. Detta baseras främst på EG:s MKB-direktiv och ratificeringen av 1991 års Esbokonvention. Dessa regler är i stor omfattning tvingande t.ex. om verksamheten kan medföra betydande miljöpåverkan. Här saknas uppgifter om effekter på människan och miljön. I rättspraxis finns flera rättsfall där en godtagbar miljökonsekvensbedömning saknas och ansökan om tillstånd inte behandlas utan avvisas, dvs. någon prövning i sak sker inte. Detta går ej heller att rätta till i efterhand. Den intresserade kan med fördel studera MÖD mål M 4563-01 och MÖD mål M 4880-01. Föreningen menar att man tar en stor risk när man struntar i reglerna om miljökonsekvensbedömningar som vilar på internationella överenskommelser.

Miljökonsekvensutredning krävs för ett så stort projekt

Exploatering i ett känsligt obebyggt riksintresseområde skall naturligtvis utredas grundligt. Om miljöpåverkan föreligger skall detta fastställas och graden av påverkan har betydelse för den tillåtna bebyggelseutvecklingen och ökar kommunens ansvar. Västansjö är ett mycket stort exploateringsprojekt och kan i den meningen också ses som ett pionjärprojekt på ön.

Det är det största byggprojekt (frånsett vindkraften) som hittills planerats på Ljusterö och det strider helt med tidigare skärgårdsanpassade miljöer som utformats med generationers kunskap om t ex markbestånd och vattentillgångar, flora och fauna. När kommunen beviljar detta byggprojekt enligt planförslaget ger man tillstånd till en total förändring av det gamla kulturlandskapet och bryter helt med öns tidigare traditioner avseende bebyggelse och miljö. Västansjö är ett nytt sätt att se på exploatering på Ljusterö. Det ligger i linje med hur Åkersberga exploateras och utan reflektion över om detta stämmer överens med Ljusterös exploateringsbehov.

Kommunens skyldighet att utreda vilka konsekvenser detta får för miljön ur olika perspektiv måste fullföljas. Ett stort befolkningstillskott på ca 500 personer på Västansjös begränsade areal innebär en icke försumbar förändring.

I en miljökonsekvensutredning skall miljöpåverkan avseende natur, växter, insektsbestånd, djur, vatten/vattenleder/, kulturlandskap, trafikströmmar, trafikintensitet, buller kontra

Föreningen för Ljusterö Natur och Miljö

Box 17, 18403 Ljusterö

Mailadress: bevaraljustero@gmail.com

restorativ tystnad, konsekvenser av avlopp m m behandlas. Vad gäller vatten så är det en stor bristvara på alla skärgårdens öar. Inte minst på Ljusterö. Detta ska finnas dokumenterat skriftligen i en miljökonsekvensutredning. Dessutom bör en miljökonsekvensutredning se till hela situationen kring Ljusterö torg och väga samman konsekvenser av de stora byggprojekt som planeras på ömse sidor om Mellansjövägen.

Det bästa vore att ta ett helhetsgrepp och fastställa en exploateringspolicy som blev normgivande för framtiden avseende bebyggelseutveckling. En sådan norm skulle ha en helhetssyn för var och hur tillväxt ska ske för att behålla Ljusterö som en skärgårdsö.

Idag är bebyggelseutvecklingen kopplad till enskilda exploatörers markförvärv och möjligheter att tjäna pengar. Det får inte styra hur Ljusterö ska utvecklas.

Enligt vad vi erfarit är kommunen positiv till ett stort antal utbyggnadsplaner på Ljusterö (jfr ÖP 2006 och PP Mellansjö 2010). Några av dem sammanställs här för att ge en bild av Ljusterös planerade befolkningstillväxt och ökande markexploatering.

1. Västansjö	ca 700 personer	ca 350 bilar
2. Ljusterö torg förvaltnings AB *	ca 500 personer	ca 300/400 bilar
3. Nolsjö förtätningsområde	ca 50 personer ?	ca 50 bilar
Nolvik	ca 50 personer ?	ca 50 bilar
4. Västra Lagnö	ca 80-100 personer ?	ca 200 bilar
5. Åsätra	ca 50 personer ?	ca 50 bilar
6. Danebo, Noret	ca 50-80 personer ?	ca 100 bilar
7. Helikopterplattan Linanäs	ca 100 personer	ca 50 bilar

*Ljusterö torg förvaltnings AB planerar ca 55 nya radhus, ett hotell, ny restaurang, nya kontorslokaler och ny affär.

Områden för nya tomter, av vilka några är initierade

8. Ramsmora fortsättning efter Kvarnberget
9. Inneby/Gärdsvik
10. Laggarsvik
11. Edsviks gård intill Granliden (Baudins mark?)
12. Ulla-Britt Östermans mark till höger om Ljusterövägen till salu? Ägare?

10 punkter för Ljusteröbornas bästa

1. Vad tål Ljusterö? Hur många fler bilar tål ön och hur mycket ny bebyggelse kan medges utan att förstöra öns attraktionskraft som skärgårdsö och orörda naturmiljöer? Hur värnas tystnaden på Ljusterö för framtiden?
2. Översyn av vägnätet och trafiksäkerheten på ön och utbyggnad av cykelbanor och gångstråk. Det är akut redan idag och blir katastrofalt om ny bebyggelse sker innan kommunen klarat av detta. Oskyddade trafikanter som cyklister och fotgängare måste få cykelbanor och gångbanor efter vägarna innan allvarliga olyckor sker.
3. Hastighetsbegränsningar över hela ön med 50 och 30 stråk innan cykelbanor och gångbanor byggts ut och vägarna fått en översyn ur trafiksäkerhetssynpunkt.
4. Mer trafik ger bullerstörningar och kommunen bör se till att vi får tyst asfalt på utsatta stråk på ön och tillåter bullerplank.
5. Färjans turtäthet måste öka, så att man eliminerar stress för att hinna/komma med färjan.

Föreningen för Ljusterö Natur och Miljö

Box 17, 18403 Ljusterö

Mailadress: bevaraljustero@gmail.com

6. Stora villaområden som Västansjö, dvs. modern förortbebyggelse i en skärgårdsmiljö, bryter helt med öns bebyggelsetraditioner. Det är ett steg mot en total förvandling av Ljusterö. Det ger på sikt en ny samhällsstruktur med fastboende och få fritidsboende.

Ön får ökade bullerproblem, ökade trafikproblem, och även ökade sociala problem. Med en sådan förändring av samhällsstrukturen och boendestrukturen uppstår nya behov. Det finns redan idag erfarenhet av detta i Österåker. Kommunen behöver en miljökonsekvensutredning för Ljusterös del för att kunna belysa och dokumentera vilka kommande problem som kan uppstå och hur dessa ska kunna motverkas eller mötas när det gäller Västansjö och Ljusterö.
7. På Ljusterö råder småskalighet sedan urminnes tider. Verksamheter, aktiviteter och bebyggelseutveckling som bryter småskaligheten och förstör öns skärgårdskaraktär och miljösyn i detta riksintresse för natur- och friluftliv bör undvikas.
8. Idag är bebyggelseutvecklingen kopplad till enskilda exploatörers markförvärv och möjligheter att tjäna pengar. Det får inte styra Ljusterös utveckling.
9. Projektet Västansjö kräver en miljökonsekvensutredning som dokumenterar de konsekvenser utbyggnaden får i alla skilda perspektiv.
10. Det bästa vore att ta ett helhetsgrepp och fastställa en exploateringspolicy som blev normgivande för framtiden avseende bebyggelseutveckling. En sådan norm skulle ha en helhetssyn för var och hur tillväxt ska ske för att behålla Ljusterö som en skärgårdsö.

Ortsnamn – en del av en gammal bygd – Västansjö istället för Grogårdet

Österåkers kommun framhåller ofta skärgården och särskilt Ljusterö som en attraktiv del nära Åkersberga. Detaljplanen för ”Västansjö” ligger på gammal ägomark som heter Grogårdet eller Grogårde, innan den friköptes för markspekulation och exploatering. Ljusterös gamla ortsnamn vittnar om svunna tider och binder samman förr och nu. De är en del av öns och hembygdens historia. Ska marken vid Grogårdet exploateras bör åtminstone ortsnamnet bevaras. Det är olyckligt om kommunen inte kan värna de gamla ortsnamnen på Ljusterö utan faller undan för kommersiella argument.

Västansjö - en ny förort – stort villaområde

Västansjö ska bli ett visuellt och funktionellt modernt stort villaområde. Den detaljplan som tagits fram för ”Västansjö” är helt väsensfrämmande för bebyggelsen på Ljusterö. Aldrig tidigare har så många fastigheter planerats på så liten yta, 14,6 ha norr om Mellansjövägen. Det är ca 60 villor med två garage och ca 16-20 rad- och parhus med gemensam parkering – allt för ca 92 nya familjer, dvs ca 500 individer, varav ca 250 torde vara vuxna och resten barn. Norr om Mellansjövägen mitt emot Ljusterö torg planeras tvåvåningsbyggnader för verksamheter alternativt bostäder (seniorbostäder?) samt förskola och vårdcentral. Den nya bebyggelsen kallad Västansjö förändrar dessa 14,6 ha från ett i huvudsak skogbevuxet naturområde till ett tättbebyggt bostadsområde med ca 92 nya tomter.

Ett plus för Västansjö enligt kommunen är att Ljusterö torg får en starkare roll som öns kommersiella centrum. Vad är vinsten med detta?

Föreningen för Ljusterö Natur och Miljö

Box 17, 18403 Ljusterö

Mailadress: bevaraljustero@gmail.com

Befintlig bebyggelse

Huvuddelen av det planerade bebyggelseområdet på Gropgärdet (Västansjö) är idag obebyggt. I den sydvästra delen finns två gamla torpbyggnader och två lador. Norr om Mellansjövägen finns fem fastigheter med enbostadshus. Dessutom ligger i nordost Lervik/Nolsjö/Sillinge med ca 200 fastigheter. Av dessa är ca 100 permanentboende och ca 100 fritidsboende. Bakom Ljusterö torg sydost om Mellansjövägen finns tio flerbostadshus i två våningar med 50 bostadsrätter. Dessa har haft svårigheter att hitta intresserade köpare fullt ut, men kommunen har stött denna utbyggnad med förhyrning av lägenheter för olika grupper med stödbehov.

Byggprojekt 2 minst lika omfattande eller större än "Västansjö": Förvaltnings AB Ljusterö torg ansöker hos Miljödomstolen, Nacka tingsrätt, om lagligförklaring av den vattentäkt som idag ger dricksvatten till ett flertal hushåll och verksamheter vid Ljusterö torg såsom en restaurang, en matvarubutik, postservice, skärgårdskontor, massagestudio, turistinformation, mindre kontorsföretag, en bank, två souvenirbutiker, frisörer, gym, fotvård samt ett antal bostadsrätter i flerfamiljshus. Totalt anslutna personer 2010 var 300 stycken. Vattentäkten som är en grundvattentäkt, med icke tjänligt råvatten utan kemikaliebehandling, har inte tillståndsprövats för ovanstående verksamheter. Ägaren anser att uttaget av grundvatten inte har någon inverkan på grundvattentillgången i omgivningen. Idag tas ca 15m³/dygn årligen enligt ansökan från Ljusterö torg förvaltnings AB (vilket verkar osannolikt med de 300 anslutna 2010 om normen ca 180l vatten/dygn och per person tillämpas).

Enligt planer för ny bebyggelse efter Mellansjövägen av Förvaltnings AB Ljusterö torg ska det byggas ca 55 nya lägenheter, ett hotell, en affär, en restaurang och nya kontorslokaler. Grundvattenuttaget påstås då vara ca max 60m³/dygn årligen enligt deras ansökan.

Enligt norm beräknas varje individ förbruka ca 180 liter vatten per dygn. Detta innebär en förbrukning av ca 145m³/dygn för 800 personer inklusive kommersiell verksamhet för befintlig och tillkommande bebyggelse.

Områdena norr respektive söder om Ljusterö torg, däribland Gropgärdet (Mellansjö 1:4) mittemot Ljusterö torg ligger i direkt anslutning till befintliga bebyggelseområden och planeras få gemensamt vatten och spillvatten enligt kommunens VA-strategi uttryckt i Mellansjö planprogram 2010. Hur kommer Österåkers kommun att ta reellt ansvar för detta gentemot oss invånare? Det vill vi få fastställt i en miljökonsekvensutredning. Totalt innebär rubricerade stora bebyggelseprojekt en befolkningstillväxt på minst 1000 personer på en för Ljusterös del mycket liten yta i Mellansjö. Till detta ska 300 personer vid Ljusterö torg samt befintliga övriga permanentboende beaktas.

Buller

I förslaget till detaljplan gör man en överslagsberäkning av trafikbullret och talar om en dygnsekvivalent som bör understiga 55 dB(A) vid de mest utsatta fastigheterna. Man påstår vidare att de maximala ljudnivåerna ej ska överskrida 70dB(A) och det innebär att man kan anse att alla uteplatser vid de planerade bostäderna är bullerskyddade. Däremot menar man att

Föreningen för Ljusterö Natur och Miljö

Box 17, 18403 Ljusterö

Mailadress: bevaraljustero@gmail.com

bullret från fläkt/ kylaggregatet vid Ljusterö torg genererar bullernivåer som överstiger gällande krav.

Det teoretiska resonemanget låter tveksamt. Redan idag innebär en fullastad färja att det passerar åtminstone 50 bilar med en intervall på 10-20-30 minuter och under vårsommarsäsongen passerar flera hundra bilar i korta intervall. 750.000 bilar angavs 2009 som det totala antal bilar som färdades med färjan årligen. Den siffran har säkerligen ökat och kommer att öka ännu mer med förvandlingen av Ljusterö till en modern förort som t ex Margaretelund eller Söra i Åkersberga. Det torde innebära att angivna ljudnivåer väsentligt överskrids intermittent.

Den planerade bebyggelsens placering intill Ljusterös mest trafikerade vägar: Ljusterövägen/Mellansjövägen innebär att man medvetet spekulerar i människors toleranströsklar i fråga om ljudstörningar från trafik och olika motorfordon.

Hur har bullervärdena beräknats? Det framgår inte av detaljplaneförslaget om man beaktat att medelvärde för trafikljud stiger med ökat antal bilar och trafik.

Säkerhet

Säkerheten är en viktig fråga med tanke på att många vuxna och barn kommer att passera över Ljusterövägen/Mellansjövägen betydligt oftare än idag. Planerar man att ha övergångsställen med ljussignaler eller gångbro över vägen? När planeras rondellen i vägkorsningen Ljusterövägen/Mellansjövägen och cykelbanan mellan färjan-Linanäs stå klar och hur löser kommunen dessa åtaganden?

Med ökande trafikunderlag från Ljusterö aktualiseras också trycket och säkerheten på väg 276 än mer. De trafiksäkerhetsproblem som är aktuella idag bör åtgärdas innan man tillåter utökad trafikintensitet. Det bör ske innan läget är katastrofalt. Hur åtgärdas det och när från kommunens sida?

Vatten och avlopp

I förslaget till detaljplan för Västansjö sägs att: *en förutsättning för förtätning och nybyggnad i området är att gemensam vatten- och spillvattenhantering införs för att avlasta Kyrksjön från föroreningar. Vidare står att "Ett genomförande av detaljplanen förutsätter en utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp... Lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) ska finnas... I planprogrammet föreslås att Mellansjös bebyggda delar blir ett verksamhetsområde enligt kommunens VA-strategi. Österåkers AB föreslås bli huvudman för VA-verksamhetsområdet och ansvara för erforderlig nätutbyggnad. **En första etapp av den nya bebyggelsen bedöms kunna inrymmas inom befintlig reningsverksamhet.***

Vattenförsörjningen till Mellansjö sker idag i enskild regi. Vem står för det? I samband med förtätning och utbyggnad av bostäder i området förutsätts att det allmänna verksamhetsområdet utökas att även omfatta renvatten. Ny renvattenledning från

Föreningen för Ljusterö Natur och Miljö

Box 17, 18403 Ljusterö

Mailadress: bevaraljustero@gmail.com

Skärgårdsstad på fastlandet planeras. När denna färdigställs ska befintliga vattentäkter bibehållas som reservvattentäkter.

Enligt norm beräknas varje individ förbruka ca 180 liter vatten per dygn. Dessa ca 180 l vatten per person och dygn fördelar sig sålunda enligt uträknad norm: 65 l för personlig hygien, WC 35 l, tvätt 25 l, disk 35 l, mat och dryck 10 l, övrigt 10 l.

I en miljökonsekvensutredning bör fastställas att kommunen står för att vi får vatten- och avloppsbehoven lösta om detaljplanen tas och det bör också klart befastas när kommunen tar detta ansvar.

Ljusterö 25 augusti 2011

Styrelsen för Föreningen Ljusterö Natur och Miljö

*Jan Bergstedt
Gunilla Bergerham
Lars Björling
Mats Gröndahl
Mats Gullbransson
Ingrid Hanberg
Anders Henriksson*

*Peter Hofvenstam
Nils Häger
Lars Olsson
Birgitta Rapp
Åke Söderström
Robert Westin*

Bilaga: Tabell över några utbyggnadsprojekt och markexploatering enligt ÖP 2006 och planprogrammet för Mellansjö 2010

Plats	antal hus	antal personer	antal bilar	vattenåtgång :baserad på 180 l/person/dygn
Västansjö	ca 92	ca 700	ca 350	126 m3 vatten/dygn
Ljusterö torg	ca55 + hotell, affär, restaurang, kontor	Ca 500	ca 300-400	95 m3 vatten/dygn
Nolsjö	ca 25	ca 50	ca 50	9m 3 vatten/dygn
Nolvik	ca 10	ca 50	ca 50	9 m3 vatten/dygn
Västra Lagnö		ca 80-100	ca 200	36 m3 vatten/ dygn
Åsätra	ca 25	ca 50	ca 50	9 m3 vatten/ dygn
Danebo/Noret	ca20	ca50-80	ca 100	14,4 m3 vatten/dygn
Helikopterplattan				
Linanäs	ca 25	ca 100	ca 50	10m3 vatten /dygn

Områden för nya tomter, av vilka några är initierade

1. *Rasmora fortsättning efter Kvarnberget*
2. *Inneby/Gårdsvik*
3. *Laggarvik*
4. *Edsviks gård intill Granliden (Baudins mark?)*
5. *Ulla-Britt Östermans mark till höger om Ljusterövägen till salu? Ägare?*